

VYTAUTO
DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS
M C M X X I I

Išsilavinimas
360°

4-asis Lietuvos istorikų suvažiavimas
**„Vasario 16-osios Lietuva:
pirmtakiai ir paveldėtojai“**

PROGRAMA

Rugsėjo 14–16 d.
Vytauto Didžiojo universitetas

SUVAŽIAVIMO GLOBĖJAS

Kauno miesto savivaldybė

SUVAŽIAVIMO MECENATAI IR RĖMĖJAI

Lietuvos
mokslo
taryba

Lietuvos Mokslo Taryba

MG BALTIC

MG Baltic

AB „Volfas Engelman“

AB „Stumbras“

SUVAŽIAVIMO PARTNERIAI IR ORGANIZATORIAI

Lietuvos nacionalinis istorikų komitetas

Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus

LDK institutas

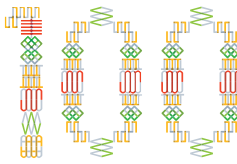
VDU Istorijos katedra

Kauno istorijos centras

INFORMACINIAI PARTNERIAI

INIT Televizija

Atkurtai Lietuvai

2017 m. rugsėjo 14–16 d. Kaune, Vytauto Didžiojo universitete vyksiantis 4-asis Lietuvos istorikų suvažiavimas tema ***Vasario 16-osios Lietuva: pirmakai ir paveldėtojai*** skiriamas 100-osioms Lietuvos valstybingumo atkūrimo metinėms pažymėti. Tai neeilinis nacionalinės reikšmės renginys, subursiantis apie 150 istorijos mokslo atstovų, kuriame bus diskutuojama aktualiais istorijos, politikos ir visuomenės raidos klausimais. Pirmasis Lietuvos nacionalinio istorikų komiteto organizuotas suvažiavimas įvyko 2005 m. Vilniuje, antrasis – 2009 m. Klaipėdoje, trečiasis – 2013 m. Šiauliuose.

Lietuvos nacionalinis istorikų komitetas yra pagrindinis renginio organizatorius ir atstovauja istorijos mokslo tyrimų srities profesionalams. Komitetas sudaromas autoritetingų, produktyviai dirbančių narių delegavimo nuo istorijos mokslo institucijų principu. Lietuvoje šiuo metu veikia 8 istorijos mokslo tyrimus vykdančios institucijos: Lietuvos istorijos institutas, Vilniaus universitetas, Lietuvos edukologijos universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Klaipėdos universitetas, Šiaulių universitetas, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centras bei Kultūros, filosofijos ir meno institutas.

Organizuodami suvažiavimą, sąmoningai norėjome pagrindinį dėmesį skirti ne Pirmajai Lietuvos Respublikai, o priežastims, kurios atvedė mus į Vasario 16-ąją, taip pat bandėme pažvelgti ir kokią įtaką tuometė Lietuva turi šiandienei Kovo 11-osios Lietuvai. Į šiuos pagrindinius klausimus mėginsime atsakyti dviejose akademinėse diskusijose, kurios vyks suvažiavimo metu.

Rengėjų vardu džiaugiamės, kad net tik suburiame istorijos mokslo tyrėjus į bendrą renginį, bet ir kviečiame įsijungti į Lietuvos visuomenės pažinimo ir savęs suvokimo atradimus. Tikimės, kad išsakytos akademinės bendruomenės mintys ir diskusijos pasieks visus besidominčius istorija.

Organizatoriai

14.00 Registracija

15.00–16.30 Atidarymo posėdis
LR Seimo Pirmininko sveikinimo žodis
Kauno miesto savivaldybės sveikinimo žodis
Mecenatų sveikinimo žodis
VDU Rektoriaus sveikinimo žodis
LNIK sveikinimo žodis

VDU Didžioji salė (S. Daukanto g. 28)

PLENARINIS PRANEŠIMAS

Dr. Joachim Tauber „atstatanti nepriklausomą ... Lietuvos valstybę“. Lietuvos Tarybos reikšmė po 100 metų | *“to build ... an independent Lithuanian state”. The importance of the Lithuanian Taryba after 100 years*

16.30–18.00

DISKUSIJA

„Lietuvos valstybės atkūrimas 1918 metais: geopolitinis stebuklas ar visuomenės brandos vaisius“

Rimantas Miknys (moderatorius), Egidijus Aleksandravičius, Viktorija Daujotytė, Alfonsas Eidintas, Česlovas Laurinavičius, Raimundas Lopata, Andžejus Pukšto.

Rugsėjo 15 d. penktadienis

- 8.30 Registracija
- 9.00–12.00 Pranešimai
- 10.20–10.40 Kavos pertrauka

VDU Mažoji salė (S. Daukanto g. 28)

Vasario 16 d. ištakos: modernėjanti Lietuvos / lietuvių visuomenė

XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje Lietuvoje vyko ryškūs pokyčiai, be kita ko, formavosi ir moderni lietuvių visuomenė. XX a. paskutiniaisiais dešimtmečiais ši tematika, ypač politinės istorijos procesai, buvo tapę kone produktyviausia lietuvių istoriografijos sritimi, tačiau XXI a. susilaukia gerokai mažesnio tyrinėtojų dėmesio. Šį kartą daugiausia dėmesio skirsime tiems modernios lietuvių tautinės visuomenės formavimosi aspektams, kurie anksčiau sulaukdavo, galbūt, mažiau dėmesio: kokią įtaką šio reiškinio (modernios lietuvių tautos) susiformavimui turėjo imperinė valdžia; kaip visuomenė organizavosi, koks vaidmuo teko įvairioms inteligentijos grupėms ar individams; per kokius vaizdinius vyko masių nacionalizacija ir pan.

Moderatorius: Rimantas Miknys (Lietuvos istorijos institutas)

PRANEŠIMAI:

Darius Staliūnas (Lietuvos istorijos institutas), „Ar Rusijos imperijos valdžia rėmė lietuvius?“

Jolita Mulevičiūtė (Lietuvos kultūros tyrimų institutas), „Nacionalizmas kaip reginys: vaizdinės strategijos XIX a. pab. Lietuvos dalybose“

Zita Medišauskienė (Lietuvos istorijos institutas), „XX a. pradžios draugijos kaip pilietinės iniciatyvos ir tautinės konsolidacijos raiškos forma“

Olga Mastianica (Lietuvos istorijos institutas), „Lietuvių inteligentijos savirefleksija“

Dalia Pauliukevičiūtė (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas), „Susipratimas“ kaip saviinterpretacijos instrumentas XX pr. Lietuvoje“

Eligijus Raila (Vilniaus universitetas), „Jonas Basanavičius ir Leopoldas Geitleris: „trakų-prygų“ pasaulio atradimas“.

402 auditorija (S. Daukanto g. 28)

„Atminties tyrimai ir istorijos politika: naujovės, kontroversijos, debatai“

Sekcijos pranešimuose į atminties studijas žvelgiama per istorinę, teorinę-metodologinę, geopolitinę, kultūros politikos ir kitas prizmes. Pranešėjai, atstovaujantys skirtingoms akademinėms institucijoms ir disciplinoms bei atminties studijų (*memory studies*) tradicijoms, kaip ir skirtingiems individualiems požiūriams, pasirenko temas, atspindinčias plačią šios sferos tyrinėjimų panoramą bei teikiamas kognityvines galimybes. Nagrinėjami labai įvairūs siužetai ir pozicijos, bet visus juos jungia panašūs klausimai – kaip skirtingi praeities vaizdiniai buvo (yra) (iš)naudojami dabarties politinėms bei kultūrinėms reikmėms? Ko siekia skirtingi socialiniai veikėjai eskaluodami ir kitiems primesdami šiuos vaizdinius? Kokias sociokultūrinės pasekmes sukuria visuomenėje ilgai nei įsitvirtinę tam tikri atminties sandai ir oficialiai propaguojamos praeities interpretacijos?

Moderatorius: Tomas Vaiseta (Vilniaus universitetas)

PRANEŠIMAI:

Vasilijus Safronovas (Klaipėdos universitetas), „Dėl Pirmojo pasaulinio karo vaidmens lietuvių nacionaliniame naratyve tarpukariu“

Rasa Čepaitienė (Lietuvos istorijos institutas), „Nelaisvės archeologija“ arba *mimetinės* atminties klausimu. Apie ilgojo laiko perspektyvoje perduodamas kolektyvines nuostatas“

Algis Vyšniūnas (Vilniaus dailės akademija), „Kolektyvinės atminties saugojimo praktikos: paminklas partizanams Kryžkalnyje ir skulptūra „Vytis“ Lukiškių aikštėje Vilniuje“

Skaidra Trilupaitytė (Lietuvos kultūros tyrimų institutas), „Planavimo nesėkmės: Valstybės šventė kaip nesutarimų objektas“

Darius Vilimas (Lietuvos istorijos institutas), „Konfliktuojanti ir konkuruojanti atmintis: LDK vaizdiniai baltarusių istorinėje kultūroje“

Vilija Ralytė (Lietuvos istorijos institutas), „Europinė atminties politika ir jos įgyvendinimas Lietuvoje 1990–2015 m.“

Pasaulio Lietuvių bendruomenės menė (Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus, S. Daukanto g. 25, III a.)

„Kodėl stokota valios priešintis“?: valstybingumo praradimas 1940 m.

1940 m. sovietinė okupacija ir aneksija Lietuvos istorijoje turi išskirtinę reikšmę, o šios problemos svarstymai dažnai baigiasi klausimu, kodėl nebuvo ginklu pasipriešinta agresijai. Atsakymo į šį klausimą paieškos – nesibaigiančios.

Dalijamasi naujomis įžvalgomis, atskleidžiami nauji faktai bei pateikiamos įvairios interpretacijos ir vertinimai. Okupacijos kontekste svarbu tarpukario Lietuvos kariuomenės kokybės bei gebėjimo veikti analizė ir vertinimai.

Sekcijoje, skirtoje Lietuvos sovietinės okupacijos problemai, pirmiausia bus gvildenamos kontroversiškos problemos, susijusios su Lietuvos kariuomenės finansavimu tarpukariu bei jos pasirengimu veikti kritinėmis situacijomis. Taip pat bus aptarta karinio ir politinio elito laikysena sovietų ultimatumo kontekste ir socialinių tinklų poveikis vėlesnio antisovietinio ginkluoto pasipriešinimo mastams bei pobūdžiui.

Moderatorius: Valdas Rakutis (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija)

Diskutantas: dr. Artūras Svarauskas (Lietuvos istorijos institutas)

PRANEŠIMAI:

Waldemar Rezmer (Mikalojaus Koperniko universitetas, Torūnė, Lenkija), „Lietuvos karinis potencialas pirmojo Lenkijos karinio atašė Kaune Leon Mitkiewicz rašytiniame palikime“ | *Potencjał wojenny Litwy w piśmiennictwie Leona Mitkiewicza, pierwszego polskiego attache wojskowego w Kownie*

Zenonas Norkus (Vilniaus universitetas), „Ar (ir kiek) sunki buvo tarpukario Lietuvos gynybos išlaidų našta?“

Šarūnas Liekis (Vytauto Didžiojo universitetas), „1940 m. nesipriešinta, kadangi „negalėta“ priešintis: karinis-politinis aspektas“

Vytautas Jokubauskas (Klaipėdos universitetas), „Politinis ir karinis Lietuvos elitas 1940 m. SSRS ultimatumo pateikimo metu“

Kęstutis Kilinskas (Vilniaus universitetas), „Kodėl karininkai nesukilo 1940 m. birželį? Atsakymo paieška“

Dainius Noreika (Vilniaus universitetas), „Antisovietinio pasipriešinimo tapsmas okupuotoje Lietuvoje: socialinių struktūrų reikšmė“

Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus (S. Daukanto g. 25, II a.)

Nuo „didžiųjų žmonių“ istorijos prie istorinės antropologijos: kaip rašyti Viduramžių ir ankstyvųjų Naujųjų laikų biografijas

Tarpukario Lietuvos istoriografijai būdinga autorinės ar kolektyvinės monografijos, skirtos didžiosioms istorinėms asmenybėms, o visų pirma – didiesiems kunigaikščiams. Vėliau tarptautinėje istoriografijoje (dėl kitų priežasčių ir sovietinėje Lietuvoje) asmenybių istorija atsidūrė dominuojančių istoriografinių tendencijų nuosalyje, neretai kritikuota kaip istorinį procesą supaprastinantis pasakojimas. Tačiau pastaraisiais dešimtmečiais pastebimas

istorinių biografijų rašymo pakilimas, kuris atliepia visuomenės interesą ir knygų rinkos poreikius, o kartu atspindi ir gilesnius istoriografijos poslinkius. Personalinės istorijos prieiga, prozopografinis metodas, egodokumentai, įvaizdžių ir mentaliteto istorija – tai tik kelios asmens istoriją aktualinančios istoriografijos raidos kategorijos.

Sekcijos dalyviai – istorikai, literatūros ir meno istorikai – pristatys istorinių asmenybių, atstovaujančių įvairiems LDK laikotarpiams ir skirtingoms socialinėms grupėms, biografijų rašymo metmenis. Pagrindiniai klausimai – biografistikos tendencijos, ikimoderniųjų laikų asmenybės pažinimo galimybės ir ribos, tyrimų šaltiniai, metodologinės problemos.

Moderatorius: Aurelijus Gieda (Vilniaus universitetas)

PRANEŠIMAI:

Darius Baronas (Lietuvos istorijos institutas), „Daugiaveidis Gediminas“

Rimvydas Petrauskas (Vilniaus universitetas), „Vytautas Aleksandras – krikščioniškas monarchas vėlyvųjų Viduramžių Europoje“

Mintautas Čiurinskas (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas), „Šv. Kazimiero biografija: istorinis asmuo ir gloria sanctitatis“

Stephen C. Rowell (Lietuvos istorijos institutas), „Vilniaus vyskupo Jono iš Lietuvos kunigaikščių „mamučiuko“ mitas“

Jolita Sarcevičienė (Lietuvos istorijos institutas), „Moters su kūdikiu portretas bažnyčios ir karo lauko fone: Kristina Radvilaitė-Zamoiskienė“

Aistė Paliušytė (Lietuvos kultūros tyrimų institutas), „Tapytojas Antanas Grušėckis: šlovės mirazai“

14.00–17.00 Pranešimai

15.20–15.40 Kavos pertrauka

VDU Mažoji salė (S. Daukanto g. 28)

Histories of Baltic Countries in the XXth Century: Comparisons and Intersections

Lithuania is one of several European countries making preparations to celebrate their centenaries as independent states in 2018. The 1918 was also the year when modern political geographical idea of „Baltic countries“ encompassing Estonia, Latvia, and Lithuania (during interwar period – also Finland) emerged. Since this time, this idea remains key regional connotational part of the modern Lithuanian identity. Fused by the geopolitical challenges into single community of historical fate, Baltic countries display remarkable internal

diversity, standing out as a potential laboratory of comparative history with the possibilities still underused. The session is organized to extend the learned conversation about the predecessors and heirs of the Lithuania grounded on the February 16th, 1918 by perspectives of the *l'histoire comparée et croisée*, engaging the historians of other Baltic countries.

Baltijos šalių istorijos XX amžiuje: palyginimai ir sankirtos

Europoje ne tik Lietuva 2018-aisiais rengiasi švęsti nepriklausomybės šimtmetį. Iki 1918 m. šiuolaikinė politinė geografinė Baltijos šalių sąvoka, apimanti Estiją, Latviją ir Lietuvą (tarpukariu – ir Suomiją) kaip vieną regioną, neegzistavo. Ilgainiui ji tapo ir lieka pagrindine moderniojo lietuviškojo tapatumo konotacine regionine apibrėžtimi. Geopolitikos iššūkių susietos į vieną istorinio likimo bendrija, Baltijos šalys tuo pačiu metu išsiskiria vidine įvairove ir yra potenciali lyginamosios istorijos laboratorija, kurios galimybės dar nepanaudotos. Sekcija rengiama kaip forumas, skirtas pokalbių apie Vasario 16-osios Lietuvos pirmtakus ir paveldėtojus išplėsti lyginamosios bei sankirtų istorijos (*l'histoire comparée et croisée*) perspektyvomis ir į tą pokalbį įtraukti kitų Baltijos šalių istorikus.

Moderatorius: Zenonas Norkus (Vilniaus universitetas)

Moderator Zenonas Norkus (Vilnius University)

PRANEŠIMAI IR PRANEŠĖJAI | PRESENTATIONS AND PRESENTERS

Zenonas Butkus (Vilniaus universitetas), „Baltijos valstybių tarptautinės orientacijos panašumai ir skirtumai 1919–1940 m.“ | *Similarities and Differences in the International Orientations of Baltic Countries*

Magnus Ilmjärv (Talino universitetas), „Estijos, Latvijos ir Lietuvos gynybos politika tarpukariu“ | *Estonian, Latvian, and Lithuanian Defense Policy Between the Two World Wars*

Ēriks Jēkabsons (Latvijos universitetas), „Tarpukario Latvijos santykiai su Lietuva ir Lenkija šiuolaikinėje Latvijos istoriografijoje“ | *Interwar Latvia's Relations with Lithuania and Poland in Contemporary Latvian Historiography*

Jānis Ķeruss (Latvijos universitetas), „Latvijos sovietizacijos tyrimai: rezultatai ir problemos“ | *The Research on the Sovietization of Latvia: State of the Art*

Andrius Grodis (Vilniaus universitetas), „Žemės ūkio kooperacija Baltijos šalyse 1920–1940 m.: agrarinės pažangos palyginimas“ | *Agricultural Cooperation in the Baltic Countries in 1920-1940: a Comparison of Agricultural Progress*

402 auditorija (S. Daukanto g. 28)

Sovietmečio atmintis: kolektyvinių tapatybių ir viešosios politikos išteklius šiandieninėje Lietuvoje

Šioje tarpdisciplininėje sekcijoje pristatomi Lietuvos politologų, sociologų ir kultūrologų tyrimai, susiję su sovietmečiu (retrospektyviai vertinama ir aptariama „praėjusi“ šalies gyvenimo epocha). Bus aptariami įvairūs sovietmečio aspektus atspindintys visuomenės nuomonės tyrimų, biografinių interviu, giluminių interviu duomenys bei rinkimų rezultatai ir atskleidžiama, kaip sovietinė praeitis veikia it vienas iš šiuolaikinių kolektyvinių politinių tapatybių ir viešosios politikos veiksmų. Atskiras dėmesys bus kreipiamas į politinio-ideologinio konformizmo atminties normalizavimo dabarties kontekstuose strategijas; diskutuojama apie 1989–1993 m. atliktų Lietuvos visuomenės nuomonės tyrimų vertę; analizuojama, koku mastu sovietmečio vertinimas veikia įvairių grėsmių Lietuvos visuomenės gerovei įvairūs; atskleidžiama, kokie sovietmečio „atminties“ ypatumai būdingi jauniausiajai kartai, gyvenančiai XXI a. Lietuvoje; gilinamasi, kaip jaunosios kartos menininkus ir sovietmetį skirianti distancija leidžia jiems tapti unikaliais socialiniais kritikais.

Moderatorius: Irmina Matonytė (Lietuvos socialinių tyrimų centras)

Diskutantė Rasa Čepaitienė (Lietuvos istorijos institutas)

PRANEŠIMAI:

Irena Šutinienė (Lietuvos socialinių tyrimų centras), „Sovietmečio politinio-ideologinio konformizmo (auto)biografinė atmintis posovietinės atminties politikos kontekstuose“

Vladas Gaidys, Danutė Tureikytė (Lietuvos socialinių tyrimų centras), „Istorinis diskursas visuomenės nuomonės tyrimuose 1989–1993 m.“

Gintaras Šumskas (Vytauto Didžiojo universitetas), **Irmina Matonytė** (Lietuvos socialinių tyrimų centras), **Ainius Lašas** (Kauno technologijos universitetas), „Sovietmečio vertinimų svarba šiandienos požiūriuose į karines, politines, ekonomines, socialines ir moralines-religines grėsmes“

Inga Vinogradnaitė, Liucija Mažulytė (Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas), „Jaunosios kartos „atmintis“: sovietmečio vertinimas ir konstravimas“

Eglė Tuzaitė (Lietuvos socialinių tyrimų centras), „Sovietmečio tema jaunosios kartos menininkų darbuose: atminties politikos kvestionavimas ir tapatybės paieškos“

**Pasaulio Lietuvių bendruomenės menė (Prezidento
Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus, S. Daukanto g. 25, III a.)**

„Redde quod debes“ – kovų už Laisvę istorijos

Lietuvos Respublikos valstybingumo atkūrimo 100-metis yra glaudžiai susijęs su nepriklausomybės kovomis. Tik ginkluota kova pavyko apginti Vasario 16-osios aktu paskelbtą nepriklausomybę. Šios kovos turėjo pastebimą įtaką lietuvių virsmo modernia tauta įtvirtinimui. Nepriklausomybės kovos yra ne tik Lietuvos, bet plataus Baltijos jūros rytinės pakrantės bei Vidurio Rytų Europos regionų patirtys, kurios įgauna platų visuomenės ir akademinės bendruomenės susidomėjimą įvairiose šalyse. Tai atveria plačias galimybes gilioms atvejų analizėms ir platiems lyginamiesiems tyrimams.

Sekcijoje, skirtoje nepriklausomybės kovos Ukrainos patirčių kontekste, bus aptariamos savanorystės fenomeno, lietuviškos karinės minties XX a. pradžioje genezės ir Vakarų šalių požiūrio į nepriklausomybės kovas problemos bei akcentuojama kovų lūžio taško – Širvintų-Giedraičių karinės operacijos – svarba.

Moderatorius: Vygantas Vareikis (Klaipėdos universitetas)

PRANEŠIMAI:

Andrii Rukkas (Kijevo nacionalinis Taraso Ševčenkos universitetas, Ukraina), „Kovos dėl Ukrainos nepriklausomybės 1919–1920 m.“

Deividas Šlekys (Vilniaus universitetas, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija), „Karo mintis lietuvių visuomenėje 1904–1919 m.“

Jonas Vaičėnionis (Vytauto Didžiojo universitetas), „Laisvės Saulei tekant – Lietuvos kariuomenės savanorių portretai“

Simonas Jazavita (Vytauto Didžiojo universitetas), „Apsisprendimas savanorystei: atvejo analizė remiantis Kazio Škirpos patirtimi“

Valdas Rakutis (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija), „Širvintų stebuklas XXI amžiaus istoriko akimis“

Simonas Strelcovas (Šiaulių universitetas), „Lietuvos nepriklausomybės kovos JAV spaudoje 1919–1920 m.“

**Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus
(S. Daukanto g. 25, II a.)**

Judantis Žmogus. Mobilumo fenomenas ir jo transformacijos.

Žmogaus mobilumas, su juo susiję potyriai ir sprendimai, paskatinę imtis kardinalaus gyvenimo pokyčio, žinių apie judėjimo kryptį (ne)turėjimas yra viena iš kelerius metus užsienyje populiarių tyrinėjamų temų. Tokio pobūdžio tyrimai dar nėra dažni Lietuvos istoriografijoje. Tarpdisciplininė sekcija apima skirtingų laikotarpių žmogaus judėjimo istorijas ir su juo susijusius emocinius, kultūrinius ir socioekonominius fenomenus, patirtis naujoje vietoje,

„įsivietinimą“ bei buvimo diasporos kraštuose mito kūrimą. Pranešimuose svarstomomis temomis siekiama aktualizuoti visais istorijos tarpniais svarbų, tik dėl technologinės ir žinių pažangos skirtingai istorijoje realizuotą ir iki šiol tebesireiškiantį fenomeną – migracijas / mobilumą / keliones. Akademiniuose tekstuose žmogaus judėjimas įvardijamas dar keliomis definicijomis, nusakančiomis judėjimo kryptį – tai emigracija ir imigracija. Visi šie reiškiniai keitė ne tik paliktų ir naujai pasirinktų teritorijų visuomenes, bet ir žymėjo mentalinius iššūkius, dažnai lydimus eizėjančių ar, priešingai, tikslingai išnaudojamų stereotipų, keitė asmeninius ar žmonių grupių likimus.

Moderatorius: Jurgita Verbickienė (Vilniaus universitetas)

PRANEŠIMAI:

Giedrė Motuzaitė Motuzevičiūtė Keen (Vilniaus universitetas, Lietuvos istorijos institutas), „Žmogaus mobilumo tyrimai archeologijoje“

Martynas Jakulis (Vilniaus universitetas), „Iš akalicos į miestą: bajorų migracija į Vilnių XVIII amžiuje“

Darius Sakalauskas (Vilniaus universitetas), „Finansinio kapitalo judėjimas 18 a. LDK: būdai, atstumas, laikas ir žmogiškas faktorius“

Tamara Bairašauskaitė (Lietuvos istorijos institutas), „Iš Žemaitijos į Prancūziją. Danieliaus Petkevičiaus 1832 metų kelionė į emigraciją“

Donatas Brandišauskas (Vilniaus universitetas), „Judėjimas, įsivietinimas ir kraštovaizdžio suvokimas: etnografinė studija“

Dovilė Troskovaitė (Vilniaus universitetas), „Karaimų (i)migracija į Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę: siužetai, motyvai ir jų raida lyginamuoju aspektu (XIX–XX a.)“

** Nuo 10.00 val. iki 17.30 val. VDU Didžiosios salės fojė (S. Daukanto g. 28) veiks istorinės tematikos knygų mugė.

Rugsėjo 16 d. šeštadienis

- 8.30 Registracija
- 9.00–12.00 Pranešimai
- 10.20–10.40 Kavos petrauka

VDU Mažoji salė (S. Daukanto g. 28)

Istoriografijos istorija: XX a. įdirbis ir dabartis

Istoriografijos istorija turi savo charakterį, o jos tyrinėjimai – ir savo istoriją. Nė vienas, kuris ja užsiima, niekada negali pradėti visko iš naujo. Vargiai galėtume sakyti, kad istoriografijos istorija kaip disciplina Lietuvoje turi galias tradicijas. Zenono Ivinskio, Igno Jonyno ar Vytauto Merkio darbai, virtę istoriografinių tyrimų klasika, žinoma, yra svarbūs riboženkliai mūsų istoriografinių tyrimų savivokoje. Tačiau istoriografijos istorija nestovi vietoje, keičiasi istoriografijos istorijos objektas. Kokia šiandien galėtų ar turėtų būti istoriografijos istorija ir kokios jos kompetencijos ribos – esminis istoriografijos istorijai skirtos sekcijos darbo klausimas. Stebėti patirtis, fiksuoti ir dalytis istoriografinių studijų ir tyrinėtojų pastebėjimais apie istoriografijos istorijos paveldą, šiandieną ir perspektyvas – pagrindinis sekcijos darbo tikslas.

Moderatorius: Zenonas Norkus (Vilniaus universitetas)

PRANEŠIMAI:

Reda Griškaitė (Lietuvos istorijos institutas), „XIX amžiaus Lietuvos istoriografijos *orbis terrarum*: įtampos ir pasirinkimai“

Titus Krutulys (Vilniaus universitetas), „Vienas tarpukaris, bet trys Lietuvos, o kiek atminčių?“

Valdas Sėlenis (Lietuvos edukologijos universitetas), „*Klėja tremtyje* arba lietuvių istorikai Vakarų pasaulyje 1944–1990 m. Šaltiniai, tyrimų problemos ir metmenys Lietuvos istoriografijos sintezei“

Katarzyna Korzeniewska (nepriklausoma tyrėja, Krokva), „*Sovietmečio istorijos pats neparašysi...* Lietuvos istoriko nuogaštavimai ir pasiguodimai, žvelgiant į kitų disciplinų tyrėjus ir į kaimynus“

Robertas Šimkus (Klaipėdos universitetas), „Kodėl Latvijoje beveik nėra istoriografinių tyrimų tradicijos?“

Aurelijus Gieda (Vilniaus universitetas), „Istorikos ir istoriografijos studijos Lietuvoje: pradmenys, *normalus mokslas* ar perteklius? Kelios asmeninės pastabos“

TEMA DISKUSIJAI:

Istoriografijos istorijos tyrimų dabartis ir perspektyvos: ar įmanoma Lietuvos istoriografijos istorijos sintezė?

402 auditorija (S. Daukanto g. 28)

Tiriant (ne)sovietinę visuomenę: problemos, šaltiniai ir metodai

Asmenybės ir visuomenės grupių santykis su sovietiniu režimu yra seniai tapęs istorikų ir socialinių mokslų atstovų tyrimų dominante. Ką galime laikyti antisovietine opozicija, o kas atstovavo sistemai ar prie jos taikėsi – tai diskusijų ir akademinių ginčų objektas. Šioje suvažiavimo sekcijoje siūlysiame į sovietškumą bei nesovietškumą pažvelgti ne tik per tuomečių veikėjų turėtas vertybines pozicijas, bet ir tyrėjų naudojamus metodus, šaltinius, prieigas ir sąvokas. Ne tik „atminties agentai“, pasakojantys apie savo praeities veiklą, bet ir institucijos (pvz., archyvai, mokslo įstaigos, politinės organizacijos) bei tyrinėtojai kuria sąvokas ir vertinamąsias normas. Ar įmanoma išgauti „objektyvią“, autentišką asmens, jų grupių bei socialinių tinklų laikyseną, tiriamuoju klausimu ir nuostatomis nesuardžius „sovietinės kapavietės“ ir nepažeidus jos vidinės struktūros? Koks sakininės istorijos kaip metodo potencialas analizuojant (ne)sovietinę visuomenę? Kiek prasmingas sovietmečio sakininės istorijos archyvo Lietuvoje sukūrimas ir kaip susidoroti su metodiniais ir konceptualiniais tokio archyvo kūrimo iššūkiais?

Moderatorius: Darius Staliūnas (Lietuvos istorijos institutas)

Diskutantas: Kastytis Antanaitis (Vytauto Didžiojo universitetas)

PRANEŠIMAI:

Saulius Grybkauskas (Lietuvos istorijos institutas), „Kultūrinės opozicijos samprata: ekspertai, archyvai ir kolekcijos“

Ainė Ramonaitė (Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas), „Sovietmečio visuomenės sakininės istorijos archyvas: misija įmanoma?“

Arūnas Streikus (Vilniaus universitetas), „Lietuviški akademiniai sovietinės praeities pasakojimai: dominuojantys siužetai, veikėjai, sąvokos“.

Jūratė Kavaliauskaitė (Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas), „Menama atmintis: pokalbis kaip metodas“

Marija Drėmaitė (Vilniaus universitetas), „Vaizdas ir pasakojimas: sakininė istorija architektūrinės aplinkos tyrimuose“

Sonata Šulcė (Lietuvos istorijos institutas, Vilniaus universitetas), „Pokyčiai sovietiniame literatūros lauke: Lietuvos SSR Rašytojų sąjunga 1945–1956 m.“

**Pasaulio Lietuvių bendruomenės menė (Prezidento
Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus, S. Daukanto g. 25, III a.)**

Lietuva 1944–1953 metais: atrandant partizanų valstybę

Pagrindžio valstybių tyrėjai visapusiškai nagrinėja valdžią ir valdymą, teisę ir teisėtumą, karines pajėgas, vidaus ryšius ir užsienio diplomatiją, taip pat spaudą, lėšas ir kitų išteklių šaltinius. Istoriografija gerai žino 1863–1864 m. sukilimo (D. Fainhauz), Lenkijos pagrindžio valstybės, gyvavusios Antrojo pasaulinio karo metais, atvejus (J. Karski, J. Garlinski ir kt.); šios sekcijos pranešimai skirti 1944–1953 m. Lietuvos partizaniniam karui.

Partizanų valstybė – tai tam tikra prieiga, kuria vadovaujantis kyla kitoks laisvės kovotojų vaizdinys. Pirmiausia keičiasi požiūris į tyrimų šaltinius: lig šiol istoriografijoje vyraujančių saugumo agentūrinių, operatyvinių ir baudžiamųjų bylų vietą užima rašytiniai partizanų dokumentai, sakininės istorijos, archeologinių tyrimų duomenys, tam tikru mastu – fotonuotraukos. Šie archyvai liudija, ką ir kaip ateinančioms kartoms siekė išsaugoti Lietuvos partizanai, o svarbiausia – kaip jie žvelgė į kovą, kurioje dalyvavo.

Moderatorius: Darius Kuolys (Vilniaus universitetas)

Diskutantė Enrika Žilytė (Vilniaus universitetas)

PRANEŠIMAI:

Darius Juodis (Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centras), „Lietuvos karininkija 1944–1953 m. partizaniniame kare“

Vykintas Vaitkevičius (Klaipėdos universitetas) „Jono Žemaičio-*Vytauto* projektas: Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Vyriausioji vadovybė“

Gediminas Petrauskas (Lietuvos nacionalinis muziejus), „Posūkio taškas: 1949 m. rugpjūčio 13-osios kautynės Užpelkių miške“

Monika Kareniauskaitė (Vilniaus universitetas, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centras), „Partizanų karo baudžiamoji teisė – sovietinės teisės sistemos alternatyva“

Aistė Petrauskienė (Lietuvos nacionalinis muziejus), „Partizanų valstybės samprata“

Bernardas Gailius (Vilniaus universitetas), „Partizanų valstybė demokratinės Europos kontekste“

**Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus
(S. Daukanto g. 25, II a.)**

Visuomenė ir gamta Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje

Sekcijos pranešimai skirti įvairiems visuomenės ir gamtos sąveikos ikiindustrinėje Lietuvoje aspektams analizuoti. Istorinės ekologijos tematika

ligšiolinėje Lietuvos istoriografijoje yra marginalizuota, o tai neleidžia atskleisti abipusių prieštaringų visuomenės ir gamtos įtakų. Kultūrinės ekologijos įžvalgų ignoravimas trukdo ne tik istoriografijos modernėjimui, bet ir neleidžia disponuoti istorinių tyrimų duomenimis šiuolaikinės visuomenės istoriniam ir ekologiniam švietimui. Pranešėjai analizuos užsienio ir lietuviškus istoriografinius aspektus, literatūrinių stereotipų apie gamtą ir tikrovės santykį, miško eksploataciją didikų Radvilų valdose, naminių gyvūnų laikymą didikų dvaruose, prekybą bitininkystės verslo produkcija Kaune, orų matavimų pradžią Lietuvoje, jų pokyčių įtaką žemės ūkio produkcijos (grūdų) kainoms Vilniuje.

Moderatorius: Artūras Dubonis (Lietuvos istorijos institutas)

Diskutantas Robertas Jurgaitis (Lietuvos edukologijos universitetas, Parlamentarizmo tyrimų centras)

PRANEŠIMAI:

Žydrūnas Mačiukas (LR Seimo Informacijos ir komunikacijos departamentas, Lietuvos edukologijos universitetas), „Gamtos ir visuomenės santykių tyrimai šiuolaikinėje istoriografijoje“

Kęstutis Gudmantas (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas), „Stumbrai ir briedžiai“ XVI–XVII a. LDK raštijoje: stereotipas ir tikrovė“

Deimantas Karvelis (Lietuvos edukologijos universitetas), „Žmogus ir miškas XVII–XVIII a. Radvilų valdose“

Raimonda Ragauskienė (Lietuvos istorijos institutas), „Naminiai gyvūnai LDK didikų dvaruose“

Liudas Glemža (Vytauto Didžiojo universitetas), „Kauno midus XVIII a.: miesto verslas?“

Aivas Ragauskas (Lietuvos edukologijos universitetas), „Orai ir grūdų kainos XVIII a. Vilniuje“

13.00–16.00 Pranešimai.

14.20–14.40 Kavos pertrauka

VDU Mažoji salė (S. Daukanto g. 28)

„Lietuvos socialinės struktūros modernėjimas 1918–1940 m.“

Susikūrus savarankiškai Lietuvos valstybei, šalies viduje formavosi ir vienas svarbiausių vidaus politikos bruožų – valstybės socialinė struktūra ir socialinė gerovė. Šalyje buvo naujai kuriama teisinė bazė, kuri apibrėžė modernios visuomenės gaires ir socialinės politikos sampratą šalyje. Agrarinės reformos įgyvendinimas eliminavo iš Lietuvos visuomenės dvarininkų luomą ir sukūrė prielaidas susiformuoti visiškai kitokiai visuomenės struktūrai, nors žemės

ūkis ir išliko svarbiausia šalies ūkio sritimi. Pokyčiai žemės ūkyje lėmė stambųjų ir smulkiųjų ūkininkų sluoksnių susiformavimą, kartu su pramonės vystymusi formavosi Lietuvos miestai ir miestiečių sluoksnis, taip pat išsiskyrė Lietuvos inteligentija ir karininkija. Valstybės socialinė politika taikstėsi su naujomis visuomenės formavimo tendencijomis, siekdama atliepti tiek atskiro individo, tiek jo socialinės gerovės visuomenėje poreikius, kurie pagerintų gyvenimo kokybę (kuriami socialinio draudimo ir pensijų sistema, kovojama su bedarbyste, elgetavimu, siekiama suteikti socialinę pagalbą ar užtikrinti globą, siekiama, kad pradinis švietimas būtų prieinamas įvairioms visuomenės grupėms ir pan.). Sekcijoje bus pristatomi naujausi istorikų tyrimai, apimantys socialinę politiką ir gerovės valstybės kūrimą Lietuvoje 1918–1940 m.

Moderatorius: Zenonas Butkus (Vilniaus universitetas)

PRANEŠIMAI:

Algis Povilas Kasperavičius (Vilniaus universitetas), „Žemės reformos Lietuvoje socialiniai padariniai“

Dalia Bukelevičiūtė (Vilniaus universitetas), „Švietimo socialinis prieinamumas Lietuvoje 1918–1940 m.“

Norbertas Černiauskas (Vilniaus universitetas), „Ekonominės krizės poveikis Lietuvos socialinei politikai“

Giedrė Polkaitė-Petkevičienė (Vilniaus universitetas), „Urbanizacija Lietuvoje 1918–1940 m.: demografiniai, socioekonominiai ir kultūriniai aspektai“

Dangiras Mačiulis (Lietuvos istorijos institutas), „Tarpukario visuomeniniai teismai kaip tobulesnio piliečio ugdymo praktika“

Ingrida Jakubavičienė (Istorinė Lietuvos Respublikos Prezidentūra), „Visuomeninių organizacijų dalyvavimas socialinėje veikloje“

Artūras Svarauskas (Lietuvos istorijos institutas), „Socialinės problemos ir jų sprendimo būdai Vilniaus krašte (jį prijungus prie Lietuvos 1939 m.)“

402 auditorija (S. Daukanto g. 28)

Įsivaizduoti praeitį: istoriografija, menas, istorinė kultūra

Šiandienos istoriko (bei mąstančio apie praeities ir dabarties dialektiką humanitaro) pareigų ir atsakomybės laukas driekiasi daug toliau, nei siekia klausimo „Kaip buvo iš tikrųjų?“ interesų ribos. Rūpindamiesi prasmės ir tapatumo jausenos kūrimu visuomenės gyvenime, analizuodami istoriškumo raišką šiandienos pasaulyje ir prisidėdami prie sudėtingų istorinės kultūros formų atsiradimo, mokslininkai yra priversti užsiimti ne tik tradicinių (akademinių) gebėjimų ugdymu, bet ir kūrybiškumo bei vaizduotės puoselėjimu. Sekcijos tikslas – apmąstyti lietuvių istoriografijoje ir istorinėje kultūroje

egzistuojančius reiškinius bei procesus, kurie prisideda prie istorinės vaizduotės brandinimo, skatina visuomenės autorefleksiją ir kartu atveria naujas galimybes patirti sudėtingas praeities bei dabarties sąveikas. Tarpdisciplininame lauke dirbantys tyrinėtojai savo pranešimuose analizuos *praeities įsivaizdavimo* praktikų įvairovę, siekdami atsakyti į klausimą – kaip istorijos pažinimo, patyrimo, apmąstymo ir papasakojimo veiksmu meninės ir mokslinės prieigos koegzistuoja, kvestionuoja ir papildo viena kitą.

Moderatorius: Skaidra Trilupaitytė (Lietuvos kultūros tyrimų institutas, Vilniaus dailės akademija)

Diskutantai: Kristupas Sabolius (Vilniaus universitetas), Tomas Vaiseta (Vilniaus universitetas)

PRANEŠIMAI:

Aurimas Švedas (Vilniaus universitetas), „Kas yra istorinė vaizduotė?“

Vytautas Ališauskas (Vilniaus universitetas), „Pranciškaus Skorinos misija: ką gali vaizduotė, kai ją žaboja faktai?“

Giedrė Jankevičiūtė (Vilniaus dailės akademija), „Kiek istorijos galima rasti dailėje?“

Jūratė Čerškutė (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas), „Kas yra ir kas nėra istorinis romanas?“

Tomas Čelkis (Vilniaus universitetas), „Suvokti istoriją erdvėje: kada žemėlapiai tampa daugiau nei kartografinių šaltinių?“

Giedrė Beinoriūtė (Lietuvos muzikos ir teatro akademija), „Kaip kino režisierius pasakoja istorijas?“

Pasaulio Lietuvių bendruomenės menė (Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus, S. Daukanto g. 25, III a.)

„Diasporos vaidmuo Lietuvos modernėjimo kelyje“

Sekcijoje ne tik istorikai, bet ir išeivijos kultūros, literatūros tyrinėtojai diskutuos apie lietuvių diasporos sukauptų patirčių sklaidą ir eksportavimą į Lietuvą, diasporos vaidmenį ir įtaką pokyčiams Lietuvos socialiniame, kultūriniame, ekonominiame, politiniame gyvenime. Sekcijos dalyvių pranešimuose bus analizuojamos skirtingų emigracijos bangų (XIX a. pabaigos – XX a. pradžios, vadinamųjų *grynorių*, nepriklausomos Lietuvos 1918–1940 m., po Antrojo pasaulinio karo Vakaruose atsidūrusių, vadinamųjų *dipukų*) patirtys; bus bandoma atskleisti lietuvių diasporos įtaką Lietuvos visuomenės ir valstybės raidai tiek per tiesioginius kontaktus (ryšius su Lietuva, reemigracijos procesus, ekonominę paramą), tiek per sociokultūrinių idėjų sklaidą ir reeksportavimą į Lietuvą.

Moderatorius: Egidijus Aleksandravičius (Vytauto Didžiojo universitetas)

PRANEŠIMAI:

Remigijus Misiūnas (Vilniaus universitetas), „Senoji išėivija: išėeį grįžti ir... atstumti“

Juozas Skirius (Lietuvos edukologijos universitetas), „JAV lietuvių parama Lietuvai 1918–1940 m.: sritis, apimty, vertinimai“

Daiva Dapkutė (Vytauto Didžiojo universitetas), „*Skylėta geležinė uždanga*: legalūs ir pogrindžio keliai į Lietuvą“

Arūnas Antanaitis (Vytauto Didžiojo universitetas), „Trumpa ar selektyvi atmintis: išėivijos parama Lietuvai po 1990 metų“

Rasa Žukienė (Vytauto Didžiojo universitetas), „Vakarų įtaka Lietuvos dailininkams ir jų kūrybai XX a. II pusėje: kanalai, mitai, realybė“

Dalia Cidzikaitė (Lietuvos edukologijos universitetas, Lietuvos nacionalinė biblioteka), „Egzodo literatūros kritika ir jos įtaka Lietuvai“

Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus (S. Daukanto g. 25, II a.)

Akademinės istorijos ir istorijos didaktikos sankirtos Lietuvoje nuo tarpukario iki šiandienos: tęstinumo ir kaitos paieškos.

XX a. antroje pusėje Vakarų Europoje vykę istorijos didaktikos disciplinos permąstymo procesai sąlygojo didesnį dėmesį akademinės istorijos ir istorijos didaktikos sankirtos klausimams: ar akademinė istorija tėra istorinių žinių, „naratyvų“ teikėja istorijos didaktikai? ar ji gali prisidėti prie konceptualių istorijos mokymo(si) paskirties klausimų svarstymo? kaip į istorijos mokymui kylančius iššūkius turi reaguoti istorijos didaktai ir akademinės bendruomenės atstovai? Šie aktualūs klausimai – sekcijos pranešimų bei diskusijų ašis. Sekcijos tikslas – atskleisti esminius akademinės istorijos ir istorijos didaktikos sankirtos taškus (ugdymo turinys, priemonės, tikslai, mokytojo ir mokslininko savivoka) lyginamojoje (tarpukario ir šiandienos) perspektyvoje. Pranešimuose pateikti tyrimai leis: 1) istorijos didaktikos problemas sugrąžinti į nūdienos Lietuvos istorikų tyrimų darbotvarkę; 2) konceptualizuoti esmines istorijos mokymo(si) problemas; 3) pateikti rekomendacijas istorijos ugdymo bei istorijos mokytojų rengimo procesams tobulinti.

Moderatorius: Arūnas Poviliūnas (Vilniaus universitetas)

PRANEŠIMAI:

Alfredas Bumblauskas (Vilniaus universitetas), „Tėvynės pažinimo dalykas tarpukario Lietuvoje ir jo reaktualizavimo galimybės XXI a. mokyklinės istorijos iššūkių akivaizdoje“

Benediktas Šetkus (Lietuvos edukologijos universitetas), „Istorijos mokymas Lietuvoje „prie Smetonos“ ir dabar: keliai ir klystkeliai“

Rūta Šermukšnytė (Vilniaus universitetas), „Kam reikia istorijos mokymas(is) mokykloje? Tikslų apibrėžčių lietuviškoje istorijos dėdaktikoje transformacijos“

Jūratė Litvinaitė (Vilniaus universitetas), „Istorinis raštingumas kasdienio žinojimo perspektyvoje. Ne egzaminu“

Algis Bitautas (Lietuvos edukologijos universitetas), „Nuo monoperspektyvio iki daugiaperspektyvio pasakojimo: prieštarų temų (ne) pateikimas prieškarinio ir šiuolaikiniuose istorijos vadovėliuose“

16.30–18.00

VDU Didžioji salė (S. Daukanto g. 28)

BAIGIAMOJI DISKUSIJA

„Pasakojimas apie dvi Lietuvos“

Simonas Jazavita (moderatorius), Kastytis Antanaitis, Aurimas Švedas, Simonas Strelcovas, Vytautas Jokubauskas, Dainius Genys, Violeta Davoliūtė-Oppenorth

SUVAŽIAVIMO UŽDARYMAS

Organizacinis komitetas

Jonas Vaičėnonis (Vytauto Didžiojo universitetas) – pirmininkas

Rimvydas Petrauskas (Vilniaus universitetas)

Giedrius Janauskas (Vytauto Didžiojo universitetas)

Saulius Grybkauskas (Lietuvos istorijos institutas)

Aivas Ragauskas (Lietuvos edukologijos universitetas)

Rita Trimonienė (Šiaulių universitetas)

Rūstis Kamuntavičius (Vytauto Didžiojo universitetas, VŠĮ LDK institutas)

Laima Bucevičiūtė (Vytauto Didžiojo universitetas)

Vitalija Kasperavičiūtė (Vytauto Didžiojo universitetas)

Inga Puidokienė (Vytauto Didžiojo universitetas)

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖ

Trumpa miesto savivaldos istorija

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės miestas Kaunas savivaldos istoriją pradėjo skaičiuoti nuo 1408 m., kai Didysis Kunigaikštis Vytautas suteikė savivaldos privilegiją Magdeburgo teisės pagrindu. Miestas augo ir stiprėjo, plėtojo prekybos kontaktus su Vakarų Europa. Juridinį ir ekonominį Kauno miesto imunitetą valstybėje toliau tvirtino kitos valdovų privilegijos.

Kauno miesto valdžią sudarė trys institucijos: Vaitas, Magistratas (12 tarėjų ir 4 burmistrai) ir Suolininkų (12 asmenų) teismas. Vaitas – garbės pareigybė, buvo aukščiausias miesto savivaldos pareigūnas. Magistratas valdė ir prižiūrėjo miesto gyvenimą, priimdavo nuostatus, rūpinosi jų įgyvendinimu, atliko vieno iš miesto teismų funkcijas. Suolininkų kolegija nagrinėjo miestiečių kriminalines bylas, turto ginčus bei įvairius nusižengimus.

Miesto savivalda drastiškus pokyčius išgyveno XVIII a. pabaigoje, žlugus Lietuvos ir Lenkijos valstybei. Kaunas tapo pavaldus Vilniaus ir Peterburgo valdžios pareigūnams (o nuo 1843 m. – Kauno gubernijos valdybai). 1808 m. miesto Magistratą pakeitė 6 asmenų Dūma. Miestų savivalda carinėje Rusijoje buvo gerokai apribota.

Lietuvos Respublikos laikotarpiu Kauno miesto taryba rinkta 6 kartus: 1918, 1920, 1921, 1924, 1931 ir 1934 metais. Burmistro pareigybė Kaune atsirado 1921 m., pirmuoju Kauno burmistru tapo Jonas Vileišis, juo buvęs iki 1931 metų.

Sovietų sąjungai okupavus Lietuvą, savivaldybės buvo sugriautos. Nuo to laiko veikė tik savivaldybių vadovai – apskričių viršininkai, miestų burmistrai ir valsčių viršaičiai.

Atkūrus Nepriklausomybę, pirmi savivaldos rinkimai Kaune įvyko 1990 m. kovo 24 d., pirmuoju meru 1990 m. gegužės 15 d. išrinktas Vidmantas Adomonis.

Kaunas šiandien

Nuo 2015 m. balandžio 16 d. Kaunui vadovauja verslininkas, visuomeninės organizacijos „Vieningas Kaunas“ valdybos pirmininkas ir idėjinis vadas Visvaldas Matijošaitis, savivaldos rinkimuose pakeitęs 2011–2015 metais Kaunu meru buvusį Konservatorių partijos narį Andrių Kupčinską.

Institucijos struktūra

Lietuvos mokslo taryba – Lietuvos valstybės įstaiga, patarianti Seimui ir Vyriausybei mokslo, studijų ir eksperimentinės plėtros politikos klausimais, plėtojanti programinį konkursinį

mokslinių tyrimų finansavimą.

Lietuvos mokslo tarybą 1991 m. Vilniuje įsteigė Seimas. 1991–2003 m. Taryba vykdė mokslo ir studijų sistemos savivaldos funkcijas. Tai lėmė jos sudarymo principus. Lietuvoje iki 1991 m. mokslai buvo skirstomi į 8 mokslo sričių grupes, nuo 1999 m. – į 5 grupes. 1991 m. 24 Tarybos narius (po 3 mokslo krypčių grupių mokslininkus) rinko atitinkamos krypties mokslininkų susirinkimai, 12 narių skyrė Lietuvos Respublikos Seimas. Nuo 1994 m. 15 Tarybos narių (po 3 penkių mokslo krypčių grupių mokslininkus) rinko mokslininkų susirinkimai, 9 narius skyrė Seimas. Tarybos pirmininkas 2 metams rinktas iš mokslininkų išrinktų Tarybos narių.

2003 m. Taryba tapo Vyriausybės teikimu Seimo įsteigta valstybės įstaiga, pasikeitė jos formavimas. Mokslo ir studijų institucijos atranka mokslininkus, atstovaujančius 5 mokslo sritis. Atrinktieji mokslininkai kiekvienoje mokslo srityje išrenka po 3 kandidatus į Tarybos narius. Vyriausybė teikia tvirtinti Seimui 15 mokslininkų ir 17 kitų institucijų pasiūlytų kandidatų, tarp jų – Tarybos pirmininką ir pavaduotoją. Tarybą sudaro 6 nuolatinės komisijos: Mokslo strategijos ir valdymo, Mokslo prioritetų ir vertinimo, Mokslininkų kvalifikacijų, Studijų, Finansavimo, Verslo, mokslo ir studijų bendradarbiavimo.

Misija, veikla ir tikslai

Lietuvos mokslo taryba teikia Seimui, Vyriausybei, mokslo ir studijų institucijoms siūlymus dėl mokslo ir studijų sistemos tobulinimo, analizuoja padėtį mokslo ir studijų institucijose, mokslininkų, kitų tyrėjų, studentų siūlymus mokslo ir studijų veiklos klausimais, teikia išvadas dėl mokslo ir studijų sistemą reglamentuojančių teisės aktų ir tarptautinių sutarčių projektų. Rengia, teikia ir vertina siūlymus dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų sistemos plėtros strategijos, mokslo finansavimo, mokslinių tyrimų prioritetų ir jų įgyvendinimo. Analizuoja mokslo laipsnių teikimo praktiką, vertina mokslo leidinių kokybę, dalyvauja vertinant mokslo ir studijų institucijų mokslinę veiklą. Rengia ir skelbia analitines studijas įvairiais mokslo ir studijų sistemos aspektais.

Nuo 2007 m. Lietuvos mokslo taryba įgyvendina Europos Sąjungos struktūrinės paramos programas, skirtas tyrėjų kompetencijai ugdyti ir mokslo bei verslo bendradarbiavimui plėtoti. Lietuvos mokslo taryba įgaliota vertinti Lietuvoje vykdomą mokslinę veiklą ir teikti siūlymus dėl šios veiklos plėtojimo, programinio ir konkursinio finansavimo tobulinimo, lėšų naudojimo veiksmingumo, mokslo ir studijų infrastruktūros objektų funkcionavimo užtikrinimo, laboratorinės ir eksperimentinės bazės stiprinimo.

Nuo 2013 m. Lietuvos mokslo tarybai vadovauja prof. Dainius Haroldas Pauža.

Koncerno ištakos

Koncernas „MG Baltic“ savo veiklą pradėjo 1992 m. ir tapo svarbiu faktoriumi pirmuosius rinkos ekonomikos žingsnius žengiančioje Lietuvos valstybėje. Anuometei investicinei akcinei bendrovei „Investicinis fondas“ vadovavo dabartinis koncerno prezidentas Darius Mockus. „Investicijos fondas“ valdė daugiau kaip 10 įmonių kontrolinius ir 30 įmonių dalinius akcijų paketus. Per 13 metų susiformavo pagrindinės būsimąjo koncerno verslo kryptys – prekyba plataus vartojimo prekėmis, gamyba, žiniasklaida bei nekilnojamojo turto plėtra.

Šiandien koncernui priklausanti įmonė „Mineraliniai vandenys“ savo veiklą pradėjo 1993 m., įsigijusi pirmąją parduotuvę sostinės centre ir licenciją alkoholio importui. 1995 m. „Mineralinių vandenų“ įmonių grupė sujungta į „Minvistos“ holdingą, vėliau pervadintą didmeninės prekybos ir prekybos paslaugų įmonių grupe „MV Baltic“. 1993 m., privatizavus Valstybinę drabužių prekybos bazę, įkurta APB „Apranga“. Vėliau, prijungus įkurtas ir įsigytas kitas įmones, suformuotas investicinis holdingas „lfanta“. 1995 m. įsteigta prekybos sistema „Troja“. Vėliau su kitomis nekilnojamojo turto įmonėmis ji buvo sujungta į nekilnojamojo turto holdingą „MG Valda“. 2000 m. buvo sujungtos šių trijų krypčių įmonių grupės ir įkurtas koncernas „MG Baltic“.

Veikla ir jos plėtra

Šiandien koncernas „MG Baltic“ – viena didžiausių Lietuvoje įmonių grupė, valdanti 80 bendrovių, veikiančių mažmeninės prekybos drabužiais („Aprangos“ grupė), plataus vartojimo prekių prekybos ir paskirstymo („Mineraliniai vandenys“, „Tromina“), gamybos („Stumbras“, „Alita“, „Anykščių vynas“), žiniasklaidos (LNK grupė, „Alfa Media“), IT ir telekomunikacijų („Mediafon“), nekilnojamojo turto valdymo ir plėtros („MG Valda“) ir statybų („Mitnija“) sektoriuose. Koncerno įmonėse dirba beveik 4 000 darbuotojų.

VOLFAS ENGELMAN

Veiklos ištakos ir raida

Alaus daryklai „Volfas Engelman“ pradžią davė 1853 m. Kaune pirklio Isero Bero Volfo pastatytas garinis alaus bei salyklo fabrikas, kuriame buvo pradėtas virti „Volfo alus“. Tarpukariu ir sovietinės okupacijos metais gamykla išgyveno ne vieną struktūrinį pasikeitimą, keitėsi pavadinimas ir savininkai. 1990 m. atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, šiam bravorui suteiktas Kauno valstybinės alaus daryklos statusas.

Nuo 1999 m. bendrovė priklauso Suomijos „Olvi“ įmonių grupei. Tai yra antra pagal dydį alaus ir nealkoholinių gėrimų gamintoja Suomijoje, kurią 1878 m. įkūrė aludaris Williamas Gideonas Åbergas ir jo žmona Onni. „Volfas Engelman“ glaudžiai bendradarbiauja su kitomis „Olvi“ koncernui priklausančiomis įmonėmis: Estijoje – „A.le. Coq“, Latvijoje – „Cesu alus“, Baltarusijoje – „Lidskoe pivo“.

Aludariai ir jų produkcija

Šiandien Lietuvoje tai vienintelė alaus darykla, kurios pavadinime įrašytos įkūrėjų pavardės. „Volfas Engelman“ alaus darykloje dirba beveik 250 žmonių, nuo 2012 m. kovo 1 d. jai vadovauja Marius Horbačasuskas. Bravore „Volfas Engelman“ dirbantys du aludariai – Petras Sadovskis ir Giedrius Valančius – mokėsi Vokietijoje ir gilinosi į aludarystės paslaptis. Kartu su aludariais visi įmonės darbuotojai nuolat kuria naujus gėrimus, daug dėmesio skiria produktų kokybei, rūpinasi, kad vartotoją pasiektų šviežias ir kiekvieno skonį tenkinantis alus.

Mecenatystė

Antrą gyvavimo šimtmetį skaičiuojantis bravoras „Volfas Engelman“ tiek tarpukariu, tiek dabar yra aktyvus kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo dalyvis bei mecenatas. Bravoras ne tik žodžiais, bet ir veiksmais įrodė, kad įmonė yra tikra džentelmeniškų vertybių puoselėtoja bei skleidėja visuomenėje: bendradarbiauja ir remia kultūrą, rūpinasi XIX a. vidurį siekiančių aludarystės amato tradicijų, miesto architektūrinio ir gastronominio paveldo išsaugojimu. Tarpukariu aktyviai rėmęs Vytauto Didžiojo paminklo, Karo muziejaus statybas bei finansavęs gabių jaunuolių studijas, šias tradicijas bravoras tęsia ir dabar.

„STUMBRO“ GAMYKLA

Veiklos ištakos ir raida

1906 m. įkurtas Kauno degtinės sandėlis – „Stumbro“ gamyklos ištakos. Ši gėrimų gamykla yra viena ilgiausiai veikiančių ir didžiausių alkoholinių gėrimų gamintojų Baltijos regione. Paskelbus

Nepriklausomybę, Lietuvoje ypač daug dėmesio buvo skirta ūkiui atkurti, todėl Kauno degtinės sandėlis laikytas svarbiu ekonominiu subjektu.

Okupacijos metais nacionalizavus fabrikus bei gamyklas, 1948 m. Kauno degtinės sandėlis buvo sujungtas su M. Velykio likerierių fabriku „Stumbras“.

Taip susiformavo didžiausias gėrimų gamintojas sovietinėje Lietuvoje. Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, gamykla tapo valstybine akcine bendrove, keitėsi jos šeimininkai. Nuo 2008 m. gamykla yra sėkminga rinkos žaidėja, investuojanti į kokybę ir plečianti eksporto apimtis.

Gamyklos specializacija – įvairių rūšių degtinės, trauktinės, likerio ir brendžio gamyba. Klasikinės gamybos metodai čia derinami su naujausiomis technologijomis. Svarbiausios ypatybės – tradiciniai receptai ir tik natūralūs ingredientai. Savo produkciją „Stumbras“ eksportuoja į daugiau nei 30 šalių. Įmonė nuolat investuoja į gamybą, technologijas ir reprezentaciją, bendrovės gaminiai ne kartą yra pelnę prestižinius apdovanojimus užsienio konkursuose.

Gamyklos muziejus

2009 m. atidarytas „Stumbro“ muziejus yra pirmasis ir bene vienintelis stipraus alkoholio muziejus Lietuvoje, kurio tikslas – supažindinti su alkoholio vartojimo kultūros raida ir stipriųjų alkoholinių gėrimų gamybos istorija Lietuvoje. Jame pristatoma gamyklos istorija: daugiau kaip 100 metų senumo pastatai, archyviniai dokumentai ir nuotraukos. Muziejaus eksponatai atskleidžia įmonės vaidmenį Lietuvos industrializacijos istorijoje ir įtaką šalies pramonei. Pažintinės ekskursijos derinamos su degustaciniais vakarais, kurių metu lankytojai iš arti susipažįsta su gėrimų gamybos technologijomis ir receptūromis.

VALDAS ADAMKUS
PRESIDENTIAL LIBRARY

VIEŠOJI ĮSTAIGA PREZIDENTO VALDO ADAMKAUS BIBLIOTEKA-MUZIEJUS

Prezidento Valdo Adamkaus dovana Kaunui

Viešoji įstaiga Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus sukurta pagal JAV nusistovėjusias buvusių šalies prezidentų palikimo saugojimo ir sklaidos formas. Joje kaupiamas su Prezidento Valdo Adamkaus asmenybės veikla susijęs istorinis paveldas, veikia ekspozicijų erdvė, vyksta vieši renginiai. Įstaiga glaudžiai susijusi su Vytauto Didžiojo universiteto Lietuvių išėivijos institutu – kartu organizuoja veiklas, skirtas lietuvių išėivijos istorijos ir kultūros tyrimams bei jų sklaidai. Viešosios įstaigos Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus steigėjai yra Prezidentas Valdas Adamkus, Vytauto Didžiojo universitetas ir Kauno miesto savivaldybė.

Biblioteka-muziejus duris visuomenei atvėrė 2016 m. balandžio 29 d. Ji įsikūrusi istoriniame pastate, esančiame Kauno širdyje, greta Vienybės aikštės, Studentų skvero ir Laisvės alėjos. Šiame name tarpukariu veikė Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija. Pastate išsaugota unikalų ir autentiškų interjero detalių. Pasaulio lietuvių bendruomenės menėje dažnai vyksta visuomenei atviri renginiai: knygų pristatymai, viešos paskaitos bei debatai, ruošiamos meno darbų ir istorinių vertybių ekspozicijos.

Šiuo metu bibliotekos-muziejaus valdybą sudaro Birutė Garbaravičienė (pirmininkė), prof. Egidijus Aleksandravičius, Božena Bagonaitienė, prof. Julija Kiršienė, prof. Zigmas Lydeka, Jonas Okunis, Emilija Šakalienė, Sigitas Šliažas, Albinas Vilčinskas. Vėį Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekai-muziejui iki šiol vadovauja direktorius Arūnas Antanaitis.

Misija, vertybės ir tikslai

Prezidentinėje bibliotekoje kaupiamas archyvas ir istorinė medžiaga yra unikalūs ir neįkainojamos vertės, didelis intelektualinis turtas visiems, besidomintiems lietuvių išėivijos gyvenimu ir pastangomis keliant Lietuvos laisvės bylą. Daug vertingos medžiagos suras mokslininkai, tyrinėjantys atkurto Lietuvos valstybės pirmojo dvidešimtmečio politinį, visuomeninį ūkinį ir kultūrinį gyvenimą. Ypatingos vertės yra nuolatinėje muziejaus ekspozicijoje esančios Valdo Adamkaus sukauptos meno kūrinų kolekcijos, dominančios ne tik šios įstaigos lankytojus, bet ir meno gerbėjus bei tyrinėtojus.

Pagrindinis prezidentinės bibliotekos-muziejaus tikslas – skleisti liberaliosios demokratijos, atviros pilietinės visuomenės ir gyvosios lietuvių idėjas, atveriančias kelius Lietuvos ateičiai, saugoti atmintį ir puoselėti vertybes, kuriomis gyveno LR Prezidentas Valdas Adamkus ir jo bendražygių karta, bei plėsti Prezidento Valdo Adamkaus visuomeninės bei politinės veiklos ir lietuvių diasporos pažinimą.

VIEŠOJI ĮSTAIGA LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAIKŠTYSTĖS INSTITUTAS

LDK tyrimų poreikis

2009 m. lapkričio 26 d. Kaune įkurtas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės institutas, kurio veiklos iniciavo platus intelektualų ratas iš kaimyninių valstybių. Iš Lenkijos pusės Instituto įkūrėjais buvo Dariusz Szpoper (Olštynas), Jan Malicki (Varšuva), Małgorzata Czyżewska (Seinai) ir kt., iš Lietuvos pusės – Egidijus Aleksandravičius, Antanas Kulakauskas, Rimantas Miknys, Jacek Jan Komar, Andžej Pukšto ir kt., iš Baltarusijos pusės – Aliaksandr Smaliančuk (Gardinas), Andrej Kazakievič (Minskas) ir kt. Institutui vadovauja Rūstis Kamuntavičius.

Pagrindinis šios viešosios, pelno nesiekiančios įstaigos, tikslas – puoselėti, tyrinėti ir propaguoti LDK palikimą. Dėl šios priežasties intensyvinami kūrybiniai ryšiai su Lietuvos, Lenkijos, Baltarusijos, Ukrainos ir kitų šalių valstybinėmis bei nevalstybinėmis organizacijomis, rengiami kultūros, edukacijos ir mokslo projektai. Nors LDK istorijos moksliniai tyrimai yra ir išliks svarbiu Instituto veiklos baru, ne mažiau dėmesio skiriama žinių apie LDK kultūrinę ir politinę tradiciją sklaidai viešojoje erdvėje: leidžiamos knygos, organizuojami vieši renginiai, kviečiami žymūs intelektualai iš kaimyninių šalių, rengiamos LDK istorijai skirtos mokyklos, lenkų, baltarusių, ukrainiečių kalbų kursai ir panaši veikla.

Tiriamoji ir organizacinė veikla

Pagrindinė veiklos sritis– LDK palikimo propagavimas bei tyrimai. Organizuojamos konferencijos, seminarai, įvairūs kursai ir mokyklos. LDK institutas yra vienas pagrindinių Tarptautinio Baltarusijos Tyrinėtojų Kongreso – didžiausio periodinio Baltarusijos mokslinio renginio (nuo 2011 m.) – organizatorius (www.icbs.lt). Šiuo metu institutas kuruoja Trečiojo Lietuvos Statuto vertimą į lietuvių kalbą (www.3statutas.lt). Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Lugano ežero pakrančių meninių saitų tyrimo rezultatai pateikiami 2009–2017 m. sukurtoje didžiausioje LDK meno istorijai skirtoje svetainėje www.ldk-ticino.info.

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO ISTORIJOS KATEDRA

Pirmieji žingsniai

1990 m. atkurtame Vytauto Didžiojo universitete buvo įsteigta Istorijos katedra, o pirmuoju jos vedėju VDU Atkuriamasis senatas patvirtino rašytoją, istoriką, humanitarinių mokslų daktarą Rimantą Marčėną. Įpusėjęs

1991 m., studentams buvo pasiūlyta pirmoji istorijos bakalauro programa. Tais pačiais metais R. Marčėną pakeitė profesorius Antanas Tyla. Naujajam Katedros vedėjui teko užduotis parengti pirmąją istorijos magistrantūros studijų programą, prabilta ir apie doktorantūros studijų poreikį. Tuometis VDU rektorius profesorius Algirdas Avižienis visus ragino siekti glaudaus tarpinstitucinio bendradarbiavimo. Istorijos katedra stiprino ryšius su Lietuvos Mokslų akademija ir Lietuvos istorijos institutu. Dalykinė partnerystė padėjo realizuoti ir aukščiausios studijų pakopos siekį: įsteigta bendra Lietuvos istorijos instituto ir Vytauto Didžiojo universiteto istorijos doktorantūra. Taigi 1993–1994 m. Istorijos katedroje jau sėkmingai buvo vykdomos visų trijų pakopų istorijos studijos.

VDU istorijos mokykla ir jos puoselėtojai

Nuo pat pirmųjų Istorijos katedros gyvavimo metų didelis dėmesys buvo skirtas studijų kokybei užtikrinti. Buvo kviečiami dėstytojai iš Lietuvos istorijos instituto, Vilniaus universiteto, nemažai paskaitų skaitė vizituojantys profesoriai. Katedros akademinis personalas pamažu augo, formavosi VDU Istorijos mokyklos užuomazgos. Norą prisijungti prie Katedros kolektyvo išreiškė vilniečiai istorikai Zigmantas ir Jūratė Kiaupos, Bronislovas Genzelis, Liudas Juozas Truska, kauniečiai istorikai Egidijus Aleksandravičius bei Pranas Janauskas. Jau 1996 m. Z. Kiaupa iniciavo Kauno istorijos tyrinėjimus, pradėtos rengti kasmetinės Kauno istorijos konferencijos, o kaunistikos tyrimų rezultatai nuo 1998 m. publikuojami tęstiniame leidinyje „Kauno istorijos metraštis“. Nuo 2002 m. Katedra kartu su Lietuvos istorijos institutu organizuoja kasmetines XVIII a. Lietuvos istorijos tyrinėtojų mokslines konferencijas.

1995 m. Katedroje pradėjęs dirbti humanitarinių mokslų daktaras Antanas Kulakauskas, 1997-aisiais tapo naujuoju jos vedėju, tačiau jau 2000 m. istoriko planus pakoregavo VDU įkurtas Politikos mokslų ir diplomatijos institutas. A. Kulakauskui tapus jo direktoriumi, Istorijos katedros vedėjo vietą užėmė humanitarinių mokslų daktaras, docentas Pranas Janauskas. Rudeniop profesorius E. Aleksandravičius buvo išrinktas VDU Senato pirmininku, o P. Janauskas – ir Humanitarinių mokslų fakulteto tarybos pirmininku.

2010–2012 m. laikotarpis paženklintas įvykių gausa. 2010 m. docentas Rūstis Kamuntavičius įsteigė viešąją įstaigą – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės institutą – ir ėmėsi sėkmingai jai vadovauti. 2011 m. kaunistikos tyrimų įdirbį įprasmimo prie Istorijos katedros įsteigtas Kauno istorijos centras. Tais pačiais metais įvykęs Universiteto virsmas viešąja įstaiga palietė ir katedros personalą:

profesorius Z. Kiaupa išrinktas Senato pirmininku, į Universiteto tarybą deleguotas ir profesorius E. Aleksandravičius. 2012 m. ilgametį Katedros vedėją P. Janauską pakeitė profesorė Vaida Kamuntavičienė.

Nepaisant įvairių pokyčių, Katedra nuo pat pirmųjų gyvavimo dienų nuosekliai plėtoja profesoriaus A. Tylos inicijuotus tautos ir valstybės santykių Lietuvos ir kitų Vidurio Rytų Europos kraštų istorijoje tyrimus, istorikai intensyviai dirba įvairiuose mokslo tiriamuosiuose projektuose, dalyvauja tarptautinėse mokslo ir studijų veiklose. Nuo 2008 m. Katedros darbuotojai sėkmingai dirba Universiteto inicijuotuose mokslo tyrimų klasteriuose. Pagrindinis jų tikslas – suburti įvairių sričių aktyvias mokslininkų grupes, kurios kartu atliktų ir plėtotų tarpdisciplininius tyrimus, integruotų studijų ir mokslo potencialą. Beveik visi Katedros istorikai yra klasterių nariai arba jų vadovai. Profesorius E. Aleksandravičius vadovauja klasteriui „Migracijos ir diasporos studijos“. Klasterio „Karo teorijos, Lietuvos kariuomenės istorijos ir karo paveldo tyrimų programos“ veiklai vadovauja profesorius Jonas Vaičėnionis. Docentas Liudas Glemža atsakingas už „Lietuvos miestų tarpdalykinių tyrimų“, o daktarė Laima Bucevičiūtė – „Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės valstybės ir visuomenės raidos tyrimų“ klasterių veiklą.

Katedrai ypač svarbu istorijos doktorantų ugdymas ir jų studijų bei mokslo kelias. VDU istorijos mokyklos pamokos ir čia įgyta patirtis skatina siekti aukščiausių tikslų. Doktorantai sėkmingai rengia ir gina disertacijas – tai byloja išties puikūs rezultatai: nuo 1993 m. iki 2017 m. Istorijos katedroje apginti 68 darbai.

Tarptautinis bendradarbiavimas ir bičiulystė

Nuo pirmųjų veiklos metų Istorijos katedra puoselėja tarptautinio bendradarbiavimo idėją. Skirtingais laikotarpiais istorijos specialybės studentams paskaitas skaitė šie vizituojantys dėstytojai: prof. Vytautas Kavolis, PhD Ruth Kibelka-Leiserowitz, prof. Bronius Makauskas, PhD Saulius Sužiedėlis, PhD Božo Repe, PhD Miroslav Hroch, PhD Johan Range, kun. dr. Vincas Valkavičius, prof. habil. dr. Jan Jurkiewicz, PhD Alfred Erich Senn.

Ypač glaudūs bendradarbiavimo ir bičiulystės saitai Katedrą ir jos darbuotojus jungia su Lenkijos universitetais. 2001 m. pabaigoje buvo pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Torūnės Mikalojaus Koperniko universiteto Istorijos fakultetu, pagal kurią abi šalys nuolat keičiasi mokslo darbuotojais, dėstytojais, gilina mokslinius tyrimus, organizuoja bendras mokslines konferencijas ir simpoziumus. Pagal įvairias studijų mainų programas taip pat vyksta nuolatiniai studentų ir dėstytojų mainai su Varšuvos, Krokuvos Jogailaičių, Balstogės, Poznanės Adomo Mickevičiaus universitetais, taip pat su Turku universitetu ir Rezeknės aukštąja mokykla.

Kaunistikos tyrimų svarba ir poreikis

Kaunas buvo ir yra vienas svarbiausių Lietuvos visuomeninio, valstybinio, kultūrinio ir ekonominio gyvenimo centrų. Kaunas taip pat buvo ir yra svarbus Vidurio Rytų Europos regiono miestas, turintis savitų bruožų ir sudėtingą bei visuomeniniu ir moksliniu požiūriu įdomią praeitį, teikiančią reprezentatyvią medžiagą komparatyvistiniams Europos miestų istorijos bei lokalinės istorijos tyrimams.

Kauno istorijos tyrimai – svarbi Lietuvos istorijos tyrimų dalis, be Kauno miesto praeities pažinimo sunku suprasti ne vieną Lietuvos praeities procesą ir reiškinį. Todėl Kauno istorijos tyrimai natūraliai įsilieja į Lietuvos istorijos tyrimų visumą.

Kauno istorijos centras – vienas iš Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto tyrimų centrų, oficialiai įkurtas 2010 m. rugsėjo mėnesį. Nuo 2010 m. iki 2016 m. sausio mėnesio Kauno istorijos centrai vadovavo profesorius Zigmantas Kiaupa, nuo 2016 m. vasario mėnesio Centro vadovo pareigas perėmė profesorius Jonas Vaičėnionis.

Tikslai ir perspektyvos

Pagrindinis Kauno istorijos centro tikslas – tirti Kauno miesto ir regiono istoriją. Dėl to Centras plėtoja, organizuoja ir koordinuoja miesto ir regiono istorijos tyrimus, kasmet rengia *Kauno istorijos konferencijas* ir leidžia tęstinį mokslo leidinį „Kauno istorijos metraštis“.

Centras aktyviai plėtoja ir kitus tyrimus, susijusius su Kauno miesto bei regiono istorija, rengia monografijas, studijas, straipsnių rinkinius, rašytinių, ikonografinių, kartografinių, daiktinių istorijos šaltinių publikacijas. Taip pat organizuoja Kauno miesto ir regiono istorijos bibliografijas bei kitų mokslinių informacinių leidinių rengimą bei leidimą, kaupia Kauno miesto ir regiono istorijos literatūrą bei rašytinius ir ikonografinius šaltinius (jų kopijas).

Kauno istorijos centras aktyviai propaguoja mokslo populiarinimo idėjas, skleidžia ir siekia įtvirtinti Kauno istorijos žinias Kauno ir visos Lietuvos visuomenėje. Kauno miesto ir rajono moksleiviams organizuoja kasmetines Kauno istorijos olimpiadas, rengia Kauno miesto ir regiono istorijos viešąsias paskaitas bei taiko kitas švietėjiškas priemones, skirtas Kauno miesto visuomenei.

INIT TELEVIZIJA

Transliacijų pradžia ir plėtra

INIT TV – jau 25 metus skaičiuojanti didžiausia regioninė televizija, savo žiūrovams siūlanti operatyvias naujienas ir originalias programas.

Programa iš pradžių transliuota tik telekomunikacijų operatoriaus „Init“ klientams, bet šiuo metu, pasitelkus skaitmenines technologijas, įtraukta į daugumos mokamų televizijų, matomų Lietuvos miestuose ir miesteliuose, paketus. INIT TV auditorija – apie vienas milijonas žiūrovų Vilniuje, Kaune, Klaipėdos regione, Šiauliuose, Visagine, Panevėžyje, Druskininkuose, Jonavoje, Marijampolėje, Mažeikiuose, Utenoje, Tauragėje, Kėdainiuose, Telšiuose, Plungėje, Radviliškyje, Rokiškyje, Šilalėje, Jurbarkė, Prienuose ir kituose miesteliuose bei MEZON interneto tinklo vartotojai visoje Lietuvoje.

Kanalo programa

INIT TV kasdien rengia operatyvias ir šiuolaikiškas žinias apie sostinės ir vidurio Lietuvos aktualijas, informacines, pažintines, publicistines ir diskusijų laidas iš Kauno regiono ir kitų Lietuvos vietų, rodo vaidybinius ir dokumentinius filmus bei serialus. Išskirtinos autorinės, didelio auditorijos dėmesio sulaukiančios publicistinės ir diskusijų laidos su pripažintais žurnalistais Andriumi Tapinu, Rita Miliūte, Pauliumi Gritėnu ir kitais.